

Wilde bijensoorten en hommels verdwijnen in hoog tempo door neonicotinoïden?



Toetsing webpublicatie **Bijensterfte.nl** van de **Universiteit Utrecht**

10 april 2019

STAF Research, projectcoördinatie G.R. Rotgers, onderzoeksjournalist

Publicatie Universiteit Utrecht getoetst

De website Bijensterfte.nl van de Universiteit Utrecht opent met de volgende tekst: 'Bijensterfte neemt wereldwijd en in Nederland alarmerend toe. Wilde bijensoorten en hommels verdwijnen in hoog tempo ' De constatering wordt door de Universiteit Utrecht gelinkt aan de boosdoener: de neonicotinoïden ('Uitleg probleem neonicotine insecticiden (o.a. imidacloprid)' en 'Effects of neonicotinoid pesticide pollution of Dutch surface water on non-target species abundance'.

De neonicotinoïden kwamen halverwege de jaren negentig op de markt en werden vanaf tweede helft jaren '90 gebruikt in Nederland.

STAF Research zoekt een antwoord op de volgende vragen.

1. Is het waar dat soorten wilde bijen hommels in hoog tempo verdwijnen uit Nederland, sinds de neonicotinoïden op de markt zijn?
2. Is er een relatie tussen het gebruik van neonicotinoïden en het gebruik van deze middelen?

Soorten verdwenen vóór neonicotinoïden

VRAAG: Is het waar dat soorten wilde bijen hommels in hoog tempo verdwijnen uit Nederland, sinds de neonicotinoïden op de markt zijn?

Bijen- en hommelse soorten die in de afgelopen eeuw zijn verdwenen, staan als dusdanig vermeld op de Rode Lijst. De meest recente Rode Lijst voor bijen en hommels dateert van 2018. De editie daarvoor is van 2003. Op de Rode Lijst van 2018 staan 46 soorten die sinds het jaar 1900 zijn verdwenen. Op de lijst van 2003 staan 35 verdwenen soorten. NB. Door een herijking van de systematiek zijn de lijsten van 2003 en 2018 niet helemaal vergelijkbaar.

Voor alle verdwenen soorten op de lijsten van zowel 2018 als 2003 controleren wij in welk jaar de soort voor het laatst is gezien. Dit gebeurt aan de hand van het Nederlandse Soortenregister. De resultaten staan in bijlage 1.^{1,2,3}

Uit onze controle blijkt dat twee soorten zijn verdwenen ná de introductie van de neonicotine insecticiden. En 38 soorten waren al verdwenen voordat deze insecticiden in de handel kwamen. Enkele soorten keerden terug van weggeweest, van enkele soorten is onzeker of zij in Nederland voorkomen.

CONCLUSIE: Bijna alle soorten bijen en hommels die zijn verdwenen na 1900, verdwenen VOORDAT de neonicotine insecticiden op de markt kwamen. Het is niet juist het verdwijnen van soorten toe te schrijven aan de neonicotine insecticiden. De Universiteit van Utrecht gaat in de fout op haar website Bijensterfte.nl door 'het in hoog tempo verdwijnen van wilde bijensoorten en hommels' wel te linken aan genoemde insecticiden.

¹ Basisrapport voor de Rode Lijst Bijen 6 maart 2018. M. Reemer. EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden. Rapportnummer EIS2018-06.

² Bedreigde en verdwenen bijen in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. T. Peeters en M. Reemer. 2003. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland.

³ Nederlands Soortenregister – Overzicht van de Nederlandse biodiversiteit. Naturalis Biodiversity Centre. www.nederlandsesoorten.nl

Bijlage 1. Soorten bijen en hommels die als ‘verdwenen’ staan vermeld op de Rode Lijst van resp. 2003 en 2018, met het jaar waarin de soort voor het laatst werd gezien.^{4,5,6}

Verdwenen (Rode Lijst 2003)	Verdwenen (Rode Lijst 2018)	Latijnse naam	Nederlandse naam
1891	niet op lijst	Dufourea minuta	composietglansbij
1942	1942	Bombus confusus	boloog
1942	niet op lijst	Osmia papaveris	papaverbij
1943	niet op lijst	Coelioxys alata	kielstaartkegelbij
1946	1946	Anthophora aestivalis	mooie sachembij
1946	1946	Nomada obtusifrons	platkielwespbij
1948	1948	Anthophora borealis	noordelijke sachembij
1948	1948	Bombus pomorum	Limburgse hommelmel
1950	1950	Lasioglossum laevigatum	gedoornde groefbij
1950	niet op lijst	Andrena nitidiuscula	schermbloemzandbij
1951	1951	Nomada argentata	zwarte wespbij
1952	1952	Biastes truncatus	gewone pantserbij
1952	niet op lijst	Andrena pandellei	donkere klokjeszandbij
1953	1953	Bombus cullumanus	waddenhommel
1953	niet op lijst	Osmia anthocopoides	zwaluwbij
1954	1954	Anthophora bimaculata	kleine sachembij
1954	1954	Lasioglossum laeve	gladde groefbij
1954	niet op lijst	Halictus quadricinctus	vierbandgroefbij
1955	1955	Thyreus orbatus	vlekkenbij
1956	1956	Ammobates punctatus	zandloperbij
1958	1958	Bombus subterraneus	donkere tuinhommel
1960	1960	Nomada mutabilis	rode wespbij
1961	1961	Andrena curvungula	gewone klokjeszandbij
1961	1961	Anthophora plagiata	schoorsteensachembij
1961	1961	Nomada rhenana	kale wespbij
1962	1962	Andrena marginata	oranje zandbij
1963	niet op lijst	Nomada roberjeotiana	kleine bonte wespbij
1966	1966	Halictus compressus/eurynathus	holkopgroefbij
1966	niet op lijst	Nomada piccioliana	kalkgraslandwespbij
1968	1968	Rophites quinquespinosus	slurfbij
1969	1961	Andrena schencki	ronde zandbij
1969	1969	Osmia xanthomelana	grote metselbij
1969	niet op lijst	Nomada furva	glanzende dwergwespbij
1972	1972	Andrena thoracica	zwartflanzandbij
1977	niet op lijst	Anthidium byssinum	grote harsbij

⁴ Basisrapport voor de Rode Lijst Bijen 6 maart 2018. M. Reemer. EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden. Rapportnummer EIS2018-06.

⁵ Bedreigde en verdwenen bijen in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. T. Peeters en M. Reemer. 2003. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland.

⁶ Nederland Soortenregister – Overzicht van de Nederlandse biodiversiteit. Naturalis Biodiversity Centre. www.nederlandsesoorten.nl

niet op lijst	1953	Hoplitis anthocopoides	zwaluwbij
niet op lijst	1953	Hoplitis papaveris	papaverbij
niet op lijst	1961	Andrena chrysopyga	goudstaartzandbij
niet op lijst	1975	Bombus ruderratus	grote tuinhommel
niet op lijst	1976	Lasioglossum sexmaculatum	noordelijke groefbij
niet op lijst	1977	Andrena combinata	rimpelsnuit
niet op lijst	1977	Stelis signata	gele tubebij
niet op lijst	1977	Trachusa byssina	grote harsbij
niet op lijst	1978	Dufourea halictula	zandblauwtjesglansbij
niet op lijst	1984	Bombus distinguendus	gele hommel
niet op lijst	1990	Dufourea dentiventris	gewone klokjesglansbij
niet op lijst	1990	Dufourea inermis	klokjesglansbij
niet op lijst	1990	Halictus sexcinctus	zesbandgroefbij
niet op lijst	1991	Osmia bicolor	tweekleurige slakkenhuisbij
niet op lijst	1998	Sphecodes spinulosus	kraagbloedbij
niet op lijst	2000	Melecta luctuosa	witte rouwbi
niet op lijst	weer gezien	Andrena alfkenella	matte dwergzandbij
niet op lijst	twijfelachtig	Andrena distinguenda	kruisbloemzandbij
niet op lijst	weer gezien	Andrena similis	roodstaartklaverzandbij
niet op lijst	twijfelachtig	Bombus barbutellus	lichte koekoekshommel
niet op lijst	twijfelachtig	Epeolus alpinus	waddenviltbij
niet op lijst	twijfelachtig	Osmia maritima	waddenmetzelbij